

Bevezető

Kedves 6. osztályos tanuló!

Reméljük, a tanév során hasznos társad lesz ez a munkafüzet. Bízunk benne, hogy már átlapoztad, elidőztél egy-egy képnél, érdekes feladatnál.

A fejezetek az ötödik osztályos munkafüzedhez hasonlóan a tankönyvi anyag sorrendjét követik. Az új művek feldolgozását az év eleji ismétlés előzi meg. Reméljük, sok feladatot meg tudsz oldani közülük. Az ismétlő rész után hasznos könyvtári ismereteket találsz. Később majd több feladatnál is szükséged lesz ezekre a tudnivalókra.

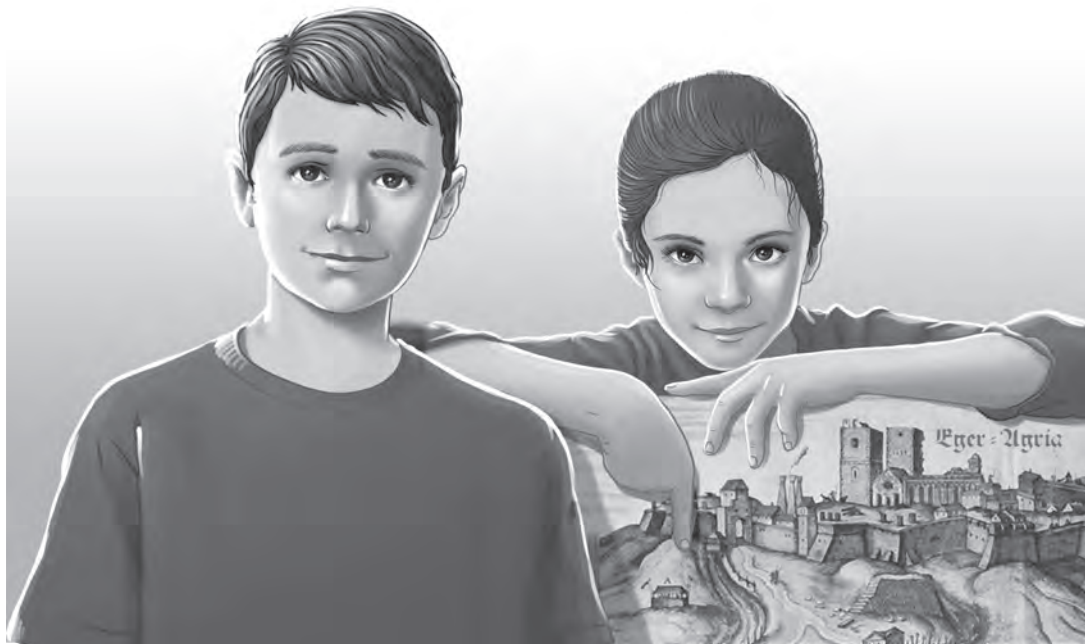
A munkafüzet kérdései és feladatai segítségre lesznek a művek tanórai és otthoni feldolgozásában. Reméljük, érdekesnek találod majd őket. A fejezeteket összefoglalás zárja, amely megkönnyíti a tanultak felidézését és a rendszerezést. Az otthoni felkészülés során az internetet is használhatod, de sokszor biztatunk a lexikonokban, szótárakban való bújárkodásra is.

Ne feledd, a pontos és szép munka dicséri mesterét! Légy igényes magaddal szemben! Figyelj írásod külalakjára és a helyesírára!

Bízunk benne, hogy a munkafüzet segítségével még inkább megszereted az irodalmat, és kedvet kapsz az olvasáshoz. Szeretnénk, ha a művek jó barátiddá válnának, hiszen minél jobban megismered az irodalmi alkotásokat, azok annál közelebb kerülnek hozzád.

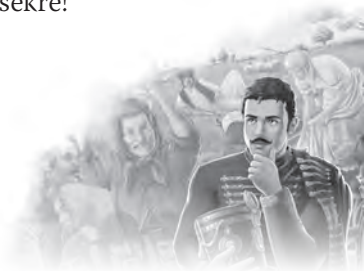
Egész évi munkádhoz sok sikert, örömteli alkotómunkát kíván!

A Szerző

Amiről eddig tanultunk

1. Az 5. osztályos irodalomkönyved illusztrációiból válogattunk egy csokorra valót. Biztosan könnyen felismered majd, melyik alkotást díszítették. Válaszolj a művekhez kapcsolódó kérdésekre!

Az elbeszélő költemény írója:

A történet úgy ér véget, hogy

Egy hasonlat a műből:

A mű címe:

Írója: _____

Arra emlékszem a történetből, hogy

Tanulságos volt számomra, mert

A regény címe:

Írója:

A két gyerekcsapat konfliktusának az az oka,

A képen látható szereplők:

A fiú néhány tulajdonsága:

A mű írója: _____

Az alkotás műfaja:

A mű címe:

Műfaja: _____

Csodás elemek a történetből:

A mű címe:

A fiú meggondolatlan volt, mert

Még két mítosszal ismerkedtünk meg irodalomórán, címük:

---

2. Mindegyik sorban van egy-egy kakukktójas. Keresd meg, és indokold a választásodat!

a) *Petrovics István*   *A Pál utcai fiúk*   *Az alföld*   *Szendrey Júlia*

A kakukktójas: _____, mert
ez/ő _____, a többi _____

b) *hasonlat*   *regény*   *mese*   *elbeszélő költemény*

A kakukktójas: _____, mert
ez _____, a többi _____

c) *Tündérszép Ilona és Árgyélus*   *Az alföld*   *János vitéz*   *Egy estém otthon*

A kakukktójas: _____, mert
ez _____, a többi _____

d) *Áts Feri*   *Boka János*   *Pásztorok*   *Nemecsek Ernő*   *Petőfi Sándor*   *Csónakos*

A kakukktójas: _____, mert
ő _____, a többi _____

3. Igaz vagy hamis? Karikázd be az igaz állítások betűjelét!

- Jellegzetes mesekezdés és befejezés jellemzi a népmeséket. M
 A tündérmesékben a hősnek próbákat kell kiállnia. I
 A mese formáját tekintve lehet verses és prózai mű. G
 A mesék végén szinte mindig a gonosz győz. B
 A műmesében nem szerepelhetnek csodás lények. C
 A leggyakoribb meseszámok: 3, 7, 12, 77, 99. R
 A mesékben állandó kifejezések is vannak. M
 (Például: „Hol jársz erre, ahol a madár se jár?”)

Ha a bekarikázott betűket a megfelelő sorrendbe teszed, egy híres testvérpár nevét kapod.

Írd ide a megoldást! _____

4. Írd a mű címe mellé a rá jellemző műfaj betűjelét!

tréfás mese: **A**, valós mese: **B**, csalimese: **C**, állatmese: **D**, novella: **E**, meseregény: **F**,
 tájleíró költemény: **G**, életkép: **H**

Február: ____ Harry Potter és a bölcsek köve: ____

Az okos lány: ____ Gyűszű, Fésű Hadd-el: ____

A bolond falu: ____ Családi kör: ____

A holló meg a róka: ____ Az alföld: ____

5. Írd le, milyen szóképekre, nyelvi alakzatokra ismersz az idézetekben! (Egy idézethez több költői kifejezőeszközt is írhatasz.) Nevezzétek meg közösen, melyik műből idéztünk!

Példa	Szókép, nyelvi alakzat
„Gyere ki, galambom! gyere ki, gerlicém!”	
„Mikor a nap fölkelte, s a holdat elküldte”	
„Elváltak egymástól, mint ágtól a levél”	
„Vannak-e szüleid? Van-e feleséged?”	
„Kendnek gazdasága, ökre és juha van”	

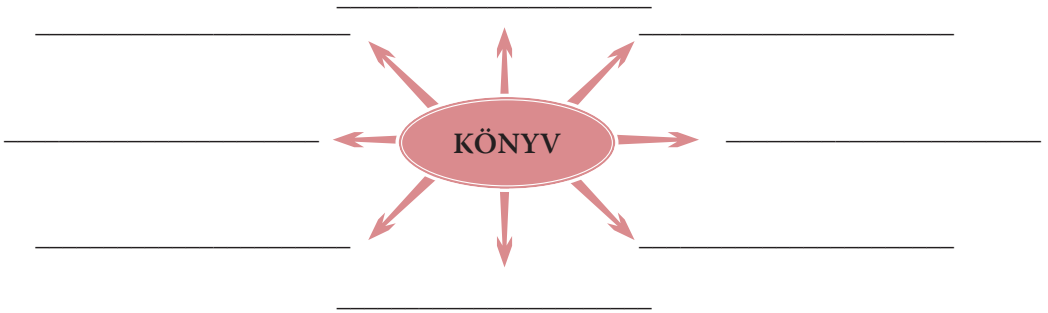

„Szeretem a könyvet, és hiszek benne.”

A könyv és az élet

Fekete István: A könyv

1. Dolgozzatok párokban! Írjatok a pókhálóábrába olyan szavakat, amelyek a könyv szóról jutnak eszetekbe! A megbeszélés után karikázzátok be azokat a kifejezéseket, amelyeket a legtöbbben lejegyeztetek! (Ha valamelyik hiányzik az ábrátokból, pótoljátok!)

2. Milyen érzelmek jellemzik az elbeszélőt a részlet alapján? Karikázd be a rá jellemző szavak betűjelét!

a) vidámság, b) őszinteség, c) meghatódottság, d) elégedettség, e) szomorúság

3. Dolgozzatok csoportokban! A történet elbeszélőjét a könyvekben rejtőzködő tudás, a fantáziája és az élettapasztalata segítette hozzá önmaga megismeréséhez. Beszéljétek meg és jegyezzétek le, miért tartjátok fontosnak a helyes önismeretet!

„És azóta, hősök párja! Híretek száll szájrul szájra”

A monda és a rege

1. Az elmúlt években nagyon sok mondát ismertél meg. Válaszd ki közülük azt, amelyik számodra a legkedvesebb és legemlékezetesebb volt! Írj le a történetről néhány fontos ismertetőjegyet, hogy azokból társaid is kitalálhassák a monda címét!

A monda címe: (Ezt ne áruld el az elején!) _____

Szereplők: _____

Helyszínek: _____

Cselekményelemek: _____

2. Búvárkodj a könyvtárban és az interneten! Lapozd fel az alsó tagozatos olvasókönyveidet is! Párosítsd a monda címét a hozzá kapcsolódó kifejezésekkel, idézetekkel! Jegyezd le az összeillő párokat!

1. *Attila halála és temetése*

2. *Lehel kürtje*

3. *Mátyás király és Kinizsi*

4. *Mátyás király és a kolozsvári bíró*

5. *A korona és a kard*

6. *A Vértess*

7. *A vérszerződés*

8. *Hunyadi László halála*

I. *„szolgám leszel a másvilágon”*

T. álruha, hasábfá, kréta, igazság

H. arany-, ezüst-, vaskoporsó

S. malomkő, korsó, szomjúság

R. németek, pajzs, megfutamodtak

Ó. András, Béla, Salamon

A. *„Három sebet kaptam”*

I. Álmos vezér, fejedelmek, eskü

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____ 6. _____ 7. _____ 8. _____

Olvasd össze a betűket! A megfejtés: _____

Hogyan kapcsolódik a szó a mondákhoz? _____

_____

Egy téma kétféle feldolgozása

A csodaszarvas

1. Kikről szólnak a meghatározások, kikhez fűződnek a cselekvések? Írd a betűjelüket a megfelelő helyre! Segítsüggel beszéljétek el a monda történetét!

a) az alának fejedelme, b) fainak feleségeit Hunor és Magyar rabolta el, c) egyik lánya Hunor, a másik Magyar felesége lett, d) tőlük származnak a magyarok és a hunok, e) egy szarvast keresve a meótszi mocsarakba jutottak

Hunor: _____ Magyar: _____

Dula: _____ Belár: _____

2. Milyen volt Meótsz tartománya? Egészítsd ki a hiányos szöveget a monda alapján!

Határos _____, egy keskeny gázló kivételével _____
 _____, nincsenek _____, gazdag
 _____,
 területére a bejutás és a kijutás _____.

3. Képzeld el, hogy te is a szarvast keresők közelében vagy! A monda története alapján jegezd le Hunor és Magyar párbeszédét!

Hunor: _____

Magyar: _____

Hunor: _____

Magyar: _____

Arany János: *Rege a csodaszarvasról*

1. Olvasd el a szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

László Gyula:¹ *Rege a csodaszarvasról*² (részlet)

Az a tény, hogy a magyar csodaszarvas új hazába vezetni népünk őseit, azt mutatja, hogy a rég múlt időkben az őszanya és a vezető állat képe egybemosódott. A nagy keleti pusztákon a szarvas alakja a honfoglalást megelőzően már jó kétezer évvel feltűnik, és igen gyakran pajzsdíszként, nemzetiségi jelvényként ábrázolják. Ezek az úgynevezett szkíta idők, szarvasunk szerepe tehát e távoli időkben kezdett kifermődni. [...]

Térjünk most rá a rajzra! A természettudósok azt mondják, hogy a szarvasünőnek nincsen agancsa, kivéve az északi területek egyik szarvasfajtaját. De mivel a magyar közműveltségben az agancsos szarvas üldözése vált megszokottá, mi is ezt választottuk. Az agancskoronára egy félholdat rajzoltam, ezzel akartam jelezni az ősi anyaistennőt (a Hold a régieknél általában a női istenséget jelentette). Látható, hogy a kilőtt nyílvevők nem tudják megsebezni a menekülő szarvas – hiszen a régiek hite szerint sebezhetetlen volt. Két lovas – Hunor és Magyar – üldözi sebesen vágatva az ingoványba menekülő szarvas. Az egyik ló sötét, a másik fehér, ezzel akartam a két nép őseit megkülönböztetni.

Van egy apró részlet a rajzon, amely József Attilát idézi:

Imhol őzike-lépésekben

Kis rüggyel szájában a lány...³

– s ezzel lappangva utal arra, hogy a szarvas nem szarvas, hanem azzá varázsolt leány. [...] A mondák, legendák, mesék mindig őriznek valamit az egykori valóságból, csak hozzáértéssel kell magyarázni őket.

László Gyula rajza

a) Karikázd be, körülbelül hány éve szerepel nemzetiségi jelképként a szarvas a keleti pusztákon!

kb. 3100 éve   kb. 2000 éve   több mint 5000 éve

b) Húzd alá a szövegben, miért nem tudják megsebezni a nyílvevők a menekülő szarvas!

c) Karikázd be a szöveg alapján az igaz állítások sorszámát!

1. Egyik szarvasfajtanak sincs agancsa. 2. A szarvas alakja a szkíta időkben kezdett jelentőssé válni. 3. A Hold régen a női istenség jelképe volt.

¹ László Gyula (1910–1998): régész, történész, képzőművész

² László Gyula: *50 rajz a honfoglalókról*. Második kiadás. Budapest, 1986, Móra Könyvkiadó. 8–9. o.

³ József Attila *Pöttyös* című versének részlete

d) Hogyan különböztette meg a rajzon a két nép ősét László Gyula?

---

e) Értelmezd a szöveg utolsó mondatát!

---

2. Tedd időrendi sorrendbe a rege eseményeit!

„Elejtették már a hímet”

„Engesztelni fiat szültek”

„Gím után ők egyre törnek”

„Tanyát verjünk; itthon vagyunk”

„Kur folyót ők átalúszták”

„Szittyá földet előzőnlék”

„Vadont s a Dont ők felverik”

„Vigyük haza asszonyunkat”

3. Milyen rokoni kapcsolatban álltak egymással a szereplők?

Ménrót Enéhnek a _____ . Hunor Ménrótnak

a _____ , Magyarinak a _____ , Enéhnek

a _____ volt.

4. Fejtsd meg a rejtvényt, majd a megadott helyen lévő betűket írd be a táblázatba!

1. Arany János elbeszélő költeménye: *Buda ...*

2. A szarvas üldözőinek a száma.

3. „Száll a madár, száll az ének /
Két fiáról szép ...”

4. „Ki lepét fog, lopva ...”

5. Ennyiszor ismétlődik a költeményben
a „Száll a madár...” kezdetű verssor.

6. „... az ég alja” (mindjárt felkel a nap)

7. Az ütemhangsúlyos verselés másik
elnevezése.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									

B3	I2	C4	B7	A6	E1	C2	H7

A megfejtés úgy kapcsolódik Arany János művéhez, hogy _____

Monda a honfoglalás idejéből

A fehér ló mondája

1. Dolgozzatok csoportokban! Támasszátok alá érvekkel, hogy mondát olvastatok!

A megismert történet monda,

mert

---

mert

---

mert

---

2. Figyeld meg a rajzot, és válaszolj a kérdésekre!

Kik láthatók a rajzon? Nevezd meg a személyeket, és írd le röviden, mit tudtál meg róluk a történetből!

Az egyik személy _____,
aki _____

A másik személy _____,
aki _____

---

3. Írd le a betűket a számoknak megfelelően, és értelmes szavakat kapsz.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
NY	R	G	E	L	F	K	É	Ó

1. 4. 2. 4. 3.: _____ 6. 4. 5. 1. 4. 2. 3. 4. 5. .: _____

5. 9.: _____ 6. 8. 7.: _____ 9. 5.: _____ 2. 4. 3. 8. 5.: _____

Egy várépítés története

Mesés várak

1. Fejezd be röviden a mondatokat a történetnek megfelelően!

a) A bűvös kakas és a macska abban segédkezett az asszonynak, hogy _____

_____

b) Rapsonné azt kérte az ördögtől, hogy _____

_____

c) Az ördög hamar elkészült a munkával, ugyanis _____

_____

d) A hegynyi arany és a völgynyi ezüst nem volt több, mint _____

_____

2. Párosával dolgozzatok! Megértettetek-e mindent a szövegből? Ha igen, értelmeztétek a következő gondolatokat!

„*otthon húzódnak meg csendes falvakban, egyre szűkebb helyen, a néphit egyik szögletében*”:

_____

_____

„*elég egy fajtából egy szakosztály*”: _____

_____

3. Ha a halmaz betűit a megfelelő sorrendben (balról jobbra vagy jobbról balra) vízszintesen vagy függőlegesen összeolvasod, a mondához kapcsolódó hat szót kapsz megfejtésül. Melyek ezek?

A	U	H	E	G	Y
F	K	J	A	F	Ö
E	L	R	R	E	R
P	A	R	A	J	D
H	E	D	N	O	Ö
Ö	F	F	Y	R	G
K	A	D	R	O	T

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

A ballada

1. Búvárkodj! Keress Kallós Zoltán *Balladák könyve* című gyűjteményéből és más kiadványokból példákat a következő témákra! Írd a balladák címét a vonalra, és közösen olvassatok fel belőlük részleteket irodalomórán!

Szerelem: _____

Asszonyors: _____

Szegény-gazdag ellentét: _____

Próbatétel: _____

2. Csoportokban dolgozzatok! Olvassátok el a következő balladarészleteket! Írjátok le, milyen szóképeket, nyelvi alakzatokat ismertetek fel bennük! Magyarázzátok meg a teljes szöveg ismeretében, mi a szerepük a költői kifejezőeszközöknek a versekben! (A balladákat megtalálod Kallós Zoltán idézett könyvében is.)

- „– *Inasom, inasom, kedvesebb inasom,* _____

Húzd elé hintómat, fogd bé lovaimat!” _____

(Kádár Kata)

- „*Leányom, leányom! Virágos kertömbe* _____

Első raj méhömnek gyöngé lépecskéje, _____

Gyöngé lépecskének sárguló viasza, _____

Sárgó viaszának földön futó füstje, _____

Földön futó füstje s mennybe ható lángja!”

(Júlia szép leány)

- „– *Istenem, Istenem, este is eljőve,* _____

Mégis édesanyám még haza nem jöve!” _____

(Kőmíves Kelemenné)

3. Pótold Arany János balladáinak címében a magánhangzókat!

a) __ gn __ s __ ssz __ ny

b) Sz __ nd __ k __ t __ pr __ dj __

c) T __ r __ k B __ l __ nt

d) __ w __ l __ s __ b __ rd __ k

Kőműves Kelemenné

- Húzd alá az olvasott balladára jellemző igaz állításokat!
szerzője ismeretlen, prózai formájú, sok benne az ismétlés, előadásmódja szűkszavú, műköltészeti alkotás, tragikusan végződik
- Töltsd ki a ballada cselekményvázlatának hiányzó részeit!

Kőműves Kelemenné	
Szerkezeti egység	Cselekményvázlat
Előkészítés	Déva falai leomlanak
Bonyodalom	_____
Késleltető mozzanat	Kőműves Kelemennét kocsisa megpróbálja lebeszélni az utazásról
Kibontakozás	Az asszony elmegy Déva várába, ahol a kőművesek közlik vele a végzetét
Késleltető mozzanat	Kőműves Kelemenné hazatér, és elbúcsúzik kisfiától
Tetőpont	_____
Megoldás	_____

- Milyennek képzeld el a szereplőket? Jegyzd le néhány jellemző vonásukat! (Hagyatkozz bátran a képzeletedre is!)

Kőműves Kelemenné

Kőműves Kelemen

Kisfiú

---

4. Kösd össze az egymáshoz tartozó kifejezéseket a ballada szövege alapján!

tizönkét •	• egyességöt
tüzes •	• kőműjes
szoros •	• hammát
gyöngye •	• istennyila

5. Csoportokban dolgozzatok! Játsszatok el a gondolattal, hogy a kőművesek bíróság elé kerülnek! Ti milyen ítéletet tartanátok igazságosnak? (Érveljétek is a döntésetek mellett!)

---

6. Képzeld magad Kőműves Kelemen szomszédjának a helyébe! A szomorú eseményről már te is tudsz. Hogyan fogadnád a hazatérő férfit? Mik lennének az első szavaid?

---

7. Bontsd ütemekre a sorokat, majd jelöld a hangsúlyos és a hangsúlytalan szótagokat a tanult módon! Írd az ütemek és a szótagok számát a vonalra! Mit tapasztaltál?

„Elindula sírva az ő kicsi fia

Elindula sírva magos Déva várra,

Háromszor kiáltá, magos Déva várán:

– Anyám, édös anyám! szólj bár egyet hozzám!”

Az egy sorban lévő szótagok száma: _____

Az egy sorban lévő ütemek száma: _____

A sorfajta neve: _____

